Björlanda 232 Lo 295
Arendal
Sonderingsgrävning
Grävningsrapport
Bedömning: stå. bopl.
Inv. nr 48929

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport
Nr 1970:15

Ark.Ark.Gbg.Kam.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

BJÖRLANDA 232

Björlanda 232, m fl
Grävningsrapport, kopia
Arendal
Sonderingsgrävning

INV.NR 48929 13:S 10 M.FL. B O P L A T S O M R Å D E, S T E N Å L D E R

Stor del av området visade sig ha kulturlager med konstruktioner eventuellt stolphål. Datering osäker.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: (fig 1) Björlanda (Vikanområdet), Göteborgs stad, stadsäga 15489.

Grävningstid: 28 september - 5 oktober 1970.

Arbetstid i fält: 70 arkeologtimmar, 161 grovarbetstimmar.

Undersökt yta: provområdets yta ca 39 000 kvm, med schakt undersökt yta 15 kvm.

TOPOGRAFI

Boplatsen består av en öst-västlig sänka mellan berg och utgörs av en jämn platå vilken ligger 30 - 32 m över havet (fig 22). Till boplatsområdet hör sluttningar i öster, väster, söder och norr. Hela området har tidigare varit odlat. Den norra sluttningen var vid undersökningen 1970 tätt bevuxen med aspar, medan den övriga delen var gräs- och ljungbevuxen med begynnande vegetation av sly. Östra delen av platån har använts som mopedbana. I sydöstra delen rinner en bäck. Södra delen av området består av skalgrus och har varit föremål för materialtäkt.

Södra och norra sluttningen liggerpå något högre nivå än själva platån.

TIDIGARE FYND

Inom boplatsområdet finns ett flertal tidigare boplatsmarkeringar till följd av dels amatörsamlare och dels en seminariegrävning vilken utfördes av institutionen för nordisk och jämförande fornkunskap vid Göteborgs universitet 1963 under ledning av professor Carl-Axel Moberg. Redogörelse för denna undersökning som bestod av provgropar finns i GAM:s arkiv (dnr 848/66). Det ungefärliga läget för de tidigare registrerade boplatsfynden redovisas på fig 9. De boplatsnummer vilka är ett resultat av seminariegrävningen har nedan betecknats med "(1963)".

Följande boplatser finns registrerade:

13:S 10 (1963) inv.nr. 84106
13:S 11 (1963) - " - 84107
13:S 14 (1963) - " - 84105
13:S 15 (1963) - " - 10724 - 28, 62777 - 78, 84101
13:S 17 - " - 84108
samt 03:19 G. Larssons samling (dnr 170/60) i privat ägo.
13:S 18 inv.nr. 69727. 84109 samt Starke boplats L, dnr 518/61 i privat ägo. (Läget för Starkes boplats mycket osäkert)
13:S 20 (1963) inv.nr. 84103
13:S 21 (1963) - " - 84104
13:S 22 (1963) - " - 29326 - 47, 30591 - 94, 33773, 69354 - 68, 83575, 84102
samt 03:18 G. Larssons samling dnr 170/60, i privat ägo och Starke (boplats D) dnr 517/61 i privat ägo.

TABELL ÖVER TIDIGARE FYND (Föremål i privat ägo angivna inom parentes)

Art	13:S 10	13:S 11	13:S 14	13:S 15	13:S 17	13:S 18	13:S 20	13:S 21	13:S 22	Summa
Flintstycke	1									
Tillslaget redskap									(4)	1+(4)
Kärna									(1)	(1)
Spån				2			1		6	9
Yxa fragment				1		14			2+(2)	17+(2)
Skärva				1						1
Spånkärna				2					5	7
Knuta				1		1			(1)	2+(1)
Avslag av slipat redskap				1		7?	1?			9
Skedskrapa						1				1
Spånskrapa									(1)	(1)
Spån m. bearbetning						1			2	3
Spån m. nötning						1				1
Mikrospån						2			1	3
Kvarts						3				3
Spånpilspets						1	1			2
Skivyxa						1				1
Skivskrapa									5	5
Kniv									10+(4)	10+(4)
Såg									3+(1)	3+(1)
Knacksten									1	1
Kärnyxa									3	3
Yxa tjocknackig									3	3
Borr									1	1
Ker.skärvor									1	1
Spetsyxa									4	4
Ämne till yxa									2	2
Avslag m. nötning		3	7	11	17	27	17	5	1	1
Avsl.m.bearbetning			1		2	5	1		3	90
Avslag och avfall		8	31	30	92+(4)	475	104	33	(3)	9+(3)
									20+(12)	793+(16)
Summa	1	11	39	49	111+(4)	539	125	38	73+(29)	=986+(33)

ARBETSBESKRIVNING

Över området grävdes 94 provgropar 0,5 x 0,5 m stora samt 5 halvmeterbreda schakt om sammanlagt 30 m längd. Gropar och schakt igenlades efter undersökningen.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Lagerföljden över området visade sig bestå av ett ploglager 0,2 - 0,3 m tjockt och under detta en sand som här och var något grusig. Under detta sandlager fanns i den västra sluttningen lera medan bottenlagret på platån visade sig bestå av finsand. I schakt III fanns lera på 0,75 m djup. Lagerföljden torde därmed kunna betraktas som regressionslagerföljd. I södra delen fanns över ett stort område skalgrus vilket fanns helt upp till grästorvsytan. Ett stort antal gropar främst på platån och den östra sluttningen har visat spår av kulturlager främst i sanden men även i botten på ploglagret. Den exakta utsträckningen av detta kulturlager har ej kunnat fastställas då sanden visat sig vara mer eller mindre sotfläckig i ett antal gropar spridda över ett större område. På den östra sluttningen var groparna 20, 21, 65 och 66 belägna invid en mindre brant eller terrass och hade alla likartad lagerföljd. I dessa gropar låg kulturlagret djupt och sannolikt har en succesiv överplöjning skett. I provgrop 21 låg kulturlagret på 0,7 m djup och innehöll kol, sot och skörbrända stenar ca 0,1 m stora. Jorden över detta var också kolbemängd och har tolkats som ett nerplöjt kulturlager.

Följande provgropar (fig 9) har visat spår av kulturlager eller mindre sotfläckar: provgrop nr 7, 8, 11 - 17, 20, 21, 52 - 54, 57, 58, 61 - 63, 65 - 67, 71, 75 - 77, 81 och 91 - 94.

Schakt I - V

Samtliga schakt hade kulturlager med skålformiga nedgrävningar av varierande storlek och djup som gick ner i underliggande sandlager. Nedgrävningarna innehöll sotfläckig sand. Särskilt schakten I - IV visade alla ungefär samma typ av lagerföljd och kulturlager. Som exempel visas profilen i schakt II (fig 10).

Lagerföljden i detta schakt var:

1) ploglager, sandigt

2) kulturlager med sot, sandigt

3) sand, gul.

Nedgrävningen i norra delen av detta schakt innehöll några skörbrända stenar 0,05 - 0,15 m stora.

Schakt V (fig 11) hade samma lagerföljd. Kulturlagret i nedgrävningarna innehöll här sotstrimmor. Vid de tre nedgrävningarna kunde inga stenkonstruktioner iakttagas. De två (i västra och östra delen) kan eventuellt vara stolphål.

Flintan i schakten (fynd 96 - 100) härrör från lager 1 och 2 samt överdelen på lager 3.

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

	Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt		
			art	st	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr
:1	1	1						2	20			
:2	2	2						1	26			
:3	3	3						1	5			
:4-5	4	4				2	1	1	2			
:6-7	5	5				2	8	5	32			
:8	6	6						4	96			
:9	7	7						1	162			
:10-12	8	8	avsl.m.ret.	1	9	2	3	2	14			
:13-14	9	9				1	13	6	313			
:15-17	10	10				3	28	9	94	järn-		
										spik?	1	3
:18-20	11	11	avsl.m.ret.	1	27	1	1	2	96			
:21-22	12	12	kärnfragm.	1	162			9	278			
:23-25	13	13	skrapa	1	20	3	19	3	47			
:26-28	14	14	flintst.m.									
			tillhuggn.	1	87			1	6	ker.	1	8
:29-30	15	15						1	138	kol		3
:31	16	16						1	18			
:32	17	17				1	2					
:33	18	18				2	31					
:34-35	19	19				1	3	3	33			
:36-37	20	20				2	22	4	304			
:38-40	21	21	avsl.m.bearb.									
			spets	1	12	12	65	10	74			
:41	22	22						5	54			
:42-44	23	23				1	37	2	11	järn-		
										slagg	1	18
:45	24	24						3	19			
:46	25	25	kärnfragm.	1	20							
:47-48	27	27				1	9	9	101			
:49-50	28	28	avsl.m.ret.	1	11			4	27			

forts.

forts.

	Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt		
			art	st	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr
:51-52	31	31				1	1	3	28			
:53-55	32	32				2	28	3	12	järnbit	1	3
:56-57	33	33				1	2	10	70			
:58-60	34	34				1	2	7	34	slagg	1	
:61-62	35	35				4	19	13	90			
:63-64	36	36				3	4	13	303			
:65-66	37	37				1	13	11	106			
:67-68	38	38	flintst. m. retusch	1	15			2	50			
:69-70	39	39				1	38	5	480			
:71-73	41	41	avsl.m. tillhuggn.	1	37	2	9	6	150			
:74-75	42	42				1	2	5	141			
:76	43	43						10	75			
:77	44	44						3	231			
:78	45	45						3	34			
:79-80	46	46	kärna	1	9			10	169			
:81-82	47	47				2	13	3	15			
:83	48	48						2	14			
:84-85	50	50				2	10	9	252			
:86-87	52	52				1	81	4	196			
:88-89	54	54						4	6	bränt ben	1	1
:90	55	55						5	155			
:91-92	56	56				1	6	6	224			
:93-94	57	57				2	5	8	83			
:95	58	58						1	24			
:96	59	59						2	23			
:97-98	60	60				1	1	1	12			
:99-101	61	61	avsl.m.ret.	1	3	4	35	2	39			
:102-103	62	62				3	12	4	47			
:104-105	63	63				2	28	1	12			
:106	64	64						3	28			
:107-108	65	65				5	30	1	6			
:109-110	66	66				2	3	7	98			
:111	67	67						2	18			
:112-114	68	68	flinst.m. retusch	1	57	1	2	2	148			
:115	69	69						2	12			
:116-117	70	70				1	2	2	17			
:118-120	71	71	avsl.m.ret. spets	1	1			4	12	slagg	1	17
:121-122	72	72				1	19	4	29			
:123-124	73	73				2	15	3	12			
:125-126	75	75				2	10	2	41			
:127-128	78	78				2	13	3	30			
:129-130	79	79				1	22	5	127			
:131-132	80	80				2	2	7	133			
:133	81	81						4	207			
:134	82	82						3	33			
:135	83	83						8	366			
:136	87	87						6	117			
:137	88	88				1	6					
:138	89	89				1	2					

forts.

forts.

	Fynd nr	Grävn. enhet	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt		
			art	st	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr
:139-140	92	92				2	7	3	102			
:141	93	93	knuta	1	42							
:142-143	94	94				2	7	2	6			
:144-146	95	ytpl.	avsl.m.ret.	2	17	14	82	9	93			
:147-152	96	Sch.I	avsl.m.ret.	2	52					kvarts-		
			kärna	1	34	16	97	69	785	avslag	1	4
										järnbit.	3	11
:153-156	97	Sch.II	knacksten	1	306							
			avs.m.ret.	1	42	7	71	10	128			
:157-161	98	Sch. III	flintst.m. tillhuggn.	1	17							
			knuta	1	133	9	70	25	230	järnbit	1	15
:162-164	99	Sch.IV				10	84	18	301	slagg-		
										bitar	5	65
:165-167	100	Sch.V	kärna	1	73	7	70	3	18			
	Summa			25		157	1165	450	8040			

(Provgroparna nr 26, 29, 30, 40, 49, 51, 53, 74, 76, 77, 84 - 86, 90 och 91 var fyndtomma varför motsvarande fyndnummer är vakanta).

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET

FLINTA

knackstenar	knacksten	1 st
kärnor	knuta	2 st
	kärnfragm.	2 st
	kärna	3 st
kärnredskap tillhuggna	flintstycke m. retusch	2 st
	flintstycke m.tillhugg.	2 st
kärnredskap flathuggna	--	
kärnredskap slipade	--	
obearbetade avslag		157 st
avslagsredskap tillhuggna	skrapa	1 st
	avsl.m.ret.	7 st
	avsl. med tillhuggn.	1 st
	avslag m. ret.spets	1 st
avslagsredskap flathuggna	--	
avslagsredskap slipade	--	
övrig flinta		450 st

BERGART	--
KVARTS	1 st
ÖVRIGT	

järnspik?	1 st
järnbitar	5 st
slagg	8 st
brända ben	1 gr
keramik	8 gr
kol	3 gr

Keramiken i fynd 14 utgörs av en bit som är 35 mm stor och 10 mm tjock och som ej närmare kan bestämmas.

SAMMANFATTNING, DATERING OCH UTVÄRDERING

Den centrala delen av boplatsområdet dvs platån har visat sig innehålla ett kulturlager vari även finns konstruktioner i form av nedgrävningar. Fyndmaterialet har däremot varit påfallande litet vilket kan betyda att det är fråga om en järnåldersbosättning. En viss förekomst av slagg, vilket dock kan vara recent, samt 1 keramikskärva kan vara en indikation på en järnåldersbosättning. Provgrop 21 i östra delen innehöll emellertid ett kulturlager med skörbrända stenar samt en hel del slagen flinta. I denna del har tidigare insamlats en stor mängd flinta (13:S 22) av både mesolitisk och neolitisk karaktär. Sluttningarna i norr, söder och väster har emellertid inte givit något flintmaterial att tala om och heller inga tecken på kulturlager. På den norra sluttningen, där flertalet provgropar var helt fyndtomma, har tidigare tillvaratagits ett stort material. Med ledning av grävningsresultatet torde emellertid läget för denna tidigare plockning (13:S 18) få betraktas som mycket osäkert.